

MØTEPROTOKOLL

Borg bispedømmeråd 2016-2019

Dato: 09.04 og 10.04 2018
Sted: Gardermoen/Trondheim
Arkivsak: 17/01034

Tilstede: Karin-Elin Berg, Anne Enger, Atle Sommefeldt, Solveig Julie Mysen, Maja Andresen Osberg, Anne Brun Andersen, Erling Birkedal, Pål Antonsen, Runar Godø, Helene Selvik,

**Møtende
varamedlemmer:**

Forfall:

Andre: Per Johan Bjerkeli, stiftsdirektør (alle saker)
Endre Fyllingsnes, møtesekretær (alle saker)
Tormod van der Hagen, seksjonssjef (tilsettingssak 27/18-31/18)
Tor Bjørn A.Osberg, stiftstyreleder PF (tilsettingssak 27/18-31/18)

SAKSLISTE

Side

Godkjenning av innkalling og saksliste

[25/18](#) Godkjenning av innkalling og saksliste 10.04.2018 2

Godkjenning av protokoll

[26/18](#) Godkjenning av protokoll fra BDR møtet 13.03.2018 3

Tilsettingssaker

[27/18](#) Tilsetting sokneprest i Østre Romerike prosti med tjenestested Fet og Dalen sokn 4
- *Unntatt offentlighet*

[28/18](#) Tilsetting sokneprest i Fredrikstad Domprosti med tjenestested Onsøy sokn 4
- *Unntatt offentlighet*

[29/18](#) Tilsetting sokneprest i Fredrikstad Domprosti med tjenestested Kråkerøy sokn 5
- *Unntatt offentlighet*

30/18	Tilsetting kapellan i Nordre Follo prosti med tjenestested Kolbotn, Greverud og Oppegård sokn - <i>Unntatt offentlighet</i>	5
31/18	Tilsetting sokneprest i Vestre Borgevysssel prosti med tjenestested Skiptvet sokn - <i>Unntatt offentlighet</i>	6

Saker til behandling

32/18	Høring: Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser	7
-----------------------	---	---

Orienteringssaker

33/18	Orienteringssaker Borg BDR 10.04.2018	13
-----------------------	---------------------------------------	----

Referatsaker

34/18	Referatsaker Borg BDR 10.04.2018	13
1	Referat fra møte i SMM Borg 18.01.18	13
2	Referat fra møte i Bibelselskapskomiteen i Borg 14. mars	13
3	Referat fra prostemøte 15.mars 2018	13

24.04.2018

Godkjenning av innkalling og saksliste

25/18 Godkjenning av innkalling og saksliste 10.04.2018

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

Følgende saker blir behandlet for lukkede dører:

Sak 27/18: Tilsetting av sokneprest i Østre Romerike prosti, tjenestested Fet og Dalen sokn

Sak 28/18: Tilsetting av sokneprest i Fredrikstad Domprosti, tjenestested Onsøy sokn

Sak 29/18: Tilsetting av sokneprest i Fredrikstad Domprosti, tjenestested Kråkerøy sokn

Sak 30/18: Tilsetting av kapellan i Nordre Follo prosti, tjenestested Kolbotn, Greverud og Oppegård sokn

Sak 31/18: Tilsetting av sokneprest i Vestre Borgevysssel prosti, tjenestested Skiptvet sokn

Møtebehandling

Votering

Enstemmig – 10 stemmer

Vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

Følgende saker blir behandlet for lukkede dører:

Sak 27/18: Tilsetting av sokneprest i Østre Romerike prosti, tjenestested Fet og Dalen sokn

Sak 28/18: Tilsetting av sokneprest i Fredrikstad Domprosti, tjenestested Onsøy sokn

Sak 29/18: Tilsetting av sokneprest i Fredrikstad Domprosti, tjenestested Kråkerøy sokn

Sak 30/18: Tilsetting av kapellan i Nordre Follo prosti, tjenestested Kolbotn, Greverud og Oppegård sokn

Sak 31/18: Tilsetting av sokneprest i Vestre Borgebygd prosti, tjenestested Skiptvet sokn

[Lagre]

Godkjenning av protokoll

26/18 Godkjenning av protokoll fra BDR møtet 13.03.2018

Forslag til vedtak

Protokoll fra møtet i Borg bispedømmeråd 13.mars 2018 blir godkjent som fremlagt.

Møtebehandling

Votering

Enstemmig – 10 stemmer

Vedtak

Protokoll fra møtet i Borg bispedømmeråd 13.mars 2018 blir godkjent som fremlagt.

[Lagre]

27/18 Tilsetting sokneprest i Østre Romerike prosti med tjenestested Fet og Dalen sokn

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Innstillingsrådets innstilling

1. Anne Borgen
2. Anniken Urianstad

Møtebehandling

Votering

1. Anne Borgen, enstemmig – 10 stemmer
2. Anniken Urianstad, enstemmig – 10 stemmer

Vedtak

Som sokneprest i Fet og Dalen sokn tilsettes:

1. Anne Borgen
2. Anniken Urianstad

[Lagre]

28/18 Tilsetting sokneprest i Fredrikstad Domprosti med tjenestested Onsøy sokn

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Innstillingsrådets innstilling

1. Lisa Holm Johansen
2. Kristin Winlund
3. Stian Keyn

Møtebehandling

Votering

1. Lisa Holm Johansen, enstemmig – 10 stemmer
2. Kristin Winlund, enstemmig – 10 stemmer
3. Stian Keyn, enstemmig – 10 stemmer

Vedtak

Som sokneprest i Onsøy sokn tilsettes

1. Lisa Holm Johansen
2. Kristin Winlund
3. Stian Keyn

[Lagre]

29/18 Tilsetting sokneprest i Fredrikstad Domprosti med tjenestested Kråkerøy sokn

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Innstillingsrådets innstilling

1. Linn-Therese Jordheim Larsen, 2 stemmer, Marie Bakkevig Hillesund, 1 stemme
2. Maria Vassli Gjære, enstemmig
3. Marie Bakkevig Hillesund, 2 stemmer, Linn-Therese Jordheim Larsen, 1 stemme

Møtebehandling

Saksordfører fremmet forslag om følgende innstilling

1. Maria Vassli Gjære
2. Linn-Therese Jordheim Larsen
3. Marie Bakkevig Hillesund

Det nye forslaget ble stemt over.

Votering

1. Maria Vassli Gjære, 9 av 10 stemmer
2. Linn-Therese Jordheim Larsen, 9 av 10 stemmer
3. Marie Bakkevig Hillesund, 9 av 10 stemmer

Vedtak

Som sokneprest i Kråkerøy sokn tilsettes

1. Maria Vassli Gjære
2. Linn-Therese Jordheim Larsen
3. Marie Bakkevig Hillesund

[Lagre]

30/18 Tilsetting kapellan i Nordre Follo prosti med tjenestested Kolbotn, Greverud og Oppegård sokn

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Innstillingsrådets innstilling

1. Karen Marie Lerheim Sævareid
2. Ingrid Øygard
3. Johan Mikael Gimse

Møtebehandling

Kandidat 1 har trukket sin søknad. Nytt forslag til innstilling:

1. Ingrid Øygard
2. Johan Mikael Gimse

Votering

1. Ingrid Øygard, enstemmig – 10 stemmer
2. Johan Mikael Gimse, enstemmig – 10 stemmer

Vedtak

Som kapellan i Kolbotn, Greverud og Oppegård sokn tilsettes

1. Ingrid Øygard
2. Johan Mikael Gimse

[Lagre]

31/18 Tilsetting sokneprest i Vestre Borgesyssel prosti med tjenestested Skiptvet sokn

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Innstillingsrådets innstilling

Stillingen lyses ut på nytt, 2 stemmer

1. Geir Braadlie, 1 stemme

Møtebehandling

Bispedømmerådet ønsker et bredere søkergrunnlag, og stillingen lyses derfor ut på nytt.

Votering

Stillingen som sokneprest i Skiptvet sokn lyses ut på nytt for et bredere søkergrunnlag, enstemmig – 10 stemmer

Vedtak

Stillingen som sokneprest i Skiptvet sokn lyses ut på nytt for et bredere søkergrunnlag.

[Lagre]

32/18 Høring: Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Forslag til vedtak

Borg bispedømmeråd vedtar stiftsdirektørens forslag til høringssvar, med de endringer som fremkom i møtet.

Møtebehandling

Votering

Enstemmig – 10 stemmer

Vedtak

Borg bispedømmeråd vedtar stiftsdirektørens forslag til høringssvar, med de endringer som fremkom i møtet.

Høringssvar fra Borg bispedømmeråd: Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Høringstema 1: Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten.

1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet i og Den norske kirke?

Statistikken viser at gudstjenestedeltakelsen i Borg bispedømme har en total nedgang på 44.000 gudstjenestebesøkende (-7%) i perioden 2011-2017. Det er dermed ikke grunnlag for å si at gudstjenestereformen har ført til økt gudstjenestedeltakelse. Til tross for en reduksjon i totalt antall gudstjenestedeltakere, ser vi i 2017 en betydelig økning i deltakelsen både på ungdomsgudstjenester og skolegudstjenester i Borg bispedømme.

En av de positive intensjonene i reformen i 2011 var at menighetsrådene fikk myndighet til å velge mellom et betydelig antall alternativer til de ulike leddene i ordo. Søknadene i 2011 viste gjennomgående at mange av rådene var så opptatt av å ikke gjøre «feil», at man brukte uforholdsmessig mye tid og ressurser på å bestemme seg for detaljer og de mange valgmulighetene i liturgien. Dette førte til at den strategiske samtalen om gudstjenesteutvikling kom mindre i fokus enn det som nok var intensjonen. Dette var ikke bra, siden det i 2011 var betydelig lokalt engasjement og stor entusiasme for en fornyelse av gudstjenestelivet.

1b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig med gudstjenestereformen?

Borg bispedømmeråd mener at intensjonen om bredere involvering har vært vellykket, med større bruk av medliturger, ministranter, samt barn og unge. Gudstjenesten fremstår ikke lenger som bare «presten sin».

Videre har reformen ført til at det nå er større liturgisk kompetanse i mange menighetsråd, samtidig som prestens liturgiske kompetanse i menighetsrådene har blitt tydeliggjort. Flere steder har reformen også ført til en revitalisering av gudstjenesteutvalgene.

Vi ser også en betydelig økning i nattverddeltagelsen på 15% i Borg for perioden 2011-2017. Her er trolig gudstjenestereformen, sammen med økt bruk av intinksjon, ett av elementene

som har bidratt til økningen, i og med at Kirkemøtet vedtok at «det normalt skal feires nattverd på hovedgudstjenesten» (Alminnelige bestemmelser, punkt 59). I 2011 ble det feiret nattverd på 62% av hovedgudstjeneste i Borg, og biskopen ba derfor menighetsrådene i godkjenningsbrevet om at det skulle feires nattverd på minst 75% av hovedgudstjenestene. I 2017 ble dette målet nådd (76%).

Derimot viser erfaringene fra mange menigheter at kjerneordet stedegengjøring har ført til fremmedgjøring og betydelig frustrasjon, både når det gjaldt den liturgiske musikken og variasjonen i de liturgiske ledd. Gudstjenesten ble lite gjenkjennelig fra ett sokn til et annet. Basert på disse tilbakemeldingene åpnet biskopen i 2015-16 for at de soknene som ønsket det kunne justere den lokale grunnordningen. De fleste sokn i bispedømmet søkte om mindre endringer, der hovedbegrunnelsen var et ønske om større grad av samordning mellom nabosokn.

Videre erfarer mange at gudstjenester med både dåp og nattverd ofte har blitt for lange og ordrike, og at det er en svakhet at «Nattverdordning for særskilte anledninger» ikke kan benyttes ved gudstjenester med mange dåp.

1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

Involvering bør fortsatt være et bærende element i gudstjenesteutviklingen. Her skjer det mye positivt lokalt (jf. svaret til spørsmål 1b).

Gudstjenesten inneholder tunge tradisjonselementer. Siden det er flere som går noen ganger til gudstjeneste, og færre som går regelmessig, vil det av pedagogiske årsaker være avgjørende å styrke gjenkjennelsen i gudstjenesten. Det er derfor positivt at det foreliggende forslaget til justert liturgi legger opp til en innstramming i valgmulighetene (jf. utviklingen når det gjelder liturgisk musikk). Videre vil en liturgi som er gjenkjennelig fra sted til sted være et viktig teologisk uttrykk for kirkens enhet. Derfor er det også en generell styrke ved forslaget at man har tatt inn liturgiske impulser fra den økumeniske kirke.

Det er en utfordring at Den norske kirke gjennom flere år har opplevd en reduksjon i gudstjenesteoppslutningen. I møte med denne utfordringen er det viktig at det jobbes målrettet med å utvikle ressurser og strategier som kan bidra til å øke oppslutningen om gudstjenestelivet.

Vi ser i denne sammenheng en tendens til at andre gudstjenester en hovedgudstjenestene på søn- og helligdager opplever økt oppslutning. Samtidig som det er viktig å styrke gjenkjennelsen til gudstjenesten (se ovenfor), må det gis fleksible men tydelige rammer for andre typer gudstjenester som blir feiret på andre tidspunkter, for særlige målgrupper eller anledninger (se kommentar til spørsmål 1.d).

Videre mener Borg bispedømmeråd at gudstjenesten som en inkluderende arena fortsatt må være et prioritert satsningsområde i gudstjenesteutviklingen. Norstat-undersøkelsen i Borg viser at mange opplever gudstjenesten som inkluderende. Likevel er det en relativt lav teologisk og strategisk bevissthet om de utfordringene som ligger i kapitlet «En gudstjeneste for alle» i veiledning fra 2011. Utfordringene fra dette kapitlet bør i større grad bli en del av grunnlagstenkningen om hvordan Den norske kirke skal arbeide strategisk med gudstjenesten i møte med fremtidens utfordringer og muligheter.

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Det er viktig at Den norske kirke legger til rette for et variert gudstjenesteliv som appellerer til ulike målgrupper og legger til rette for ulike former for spiritualitet. Samtidig må denne fleksibiliteten veies opp mot at gudstjenesten skal være gjenkjennelig. Borg bispedømmeråd mener derfor at søndagens hovedgudstjeneste skal følge den ordo som er fastsatt av Kirkemøtet. Andre former for «spesialiserte» gudstjenester for ulike målgrupper og særskilte anledninger bør ha større fleksibilitet, men bør som et minimum inneholde følgende av elementene som er nedfelt i Alminnelige bestemmelser punkt 59: Salmer, nådehilsen, syndsbejelse, evangelielese, tekstrefleksjon, trosbejelse, Herrens bønn, velsignelse.

Høringstema 2: Almennelige bestemmelser for hovedgudstjenesten

2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetenes lokale grunnordning utarbeides og vedtas? Hva bør endres?

Borg bispedømmeråd mener menighetsrådene fortsatt bør være det organet som godkjenner den lokale grunnordningen, innenfor rammene som er vedtatt av Kirkemøtet. Samtidig må dette balanseres mot biskopens tilsynsmyndighet, der tilsynet med menighetenes gudstjenestefeiring er et sentralt element.

Borg bispedømmeråd foreslår at det regelfestes en prosedyre der menighetsrådene sender sine vedtak om lokal grunnordning til biskopen, tjenestevei via prostene, til orientering. Dette vil gi biskopen mulighet til å veilede menighetsrådene i tilfeller der man ikke forholder seg til Kirkemøtets vedtak. Hvis menighetsrådene ønsker andre alternativer enn det som er vedtatt av Kirkemøtet, må man søke biskopen om godkjenning for dette. Borg bispedømmeråd foreslår derfor at man i Almennelige bestemmelser får tilbake hjemmelen som gir biskopen adgang til i særlige tilfeller å gi samtykke til avvik fra gjeldende gudstjenesteordning. Borg ungdomsråd støtter dette.

Av øvrige kommentarer til Almennelige bestemmelser mener Borg bispedømmeråd at bestemmelsene bør inneholde en definisjon av hva som menes med forordnede gudstjenester. Det er i dag ingen felles, nasjonal forståelse av dette i Den norske kirke og det overlates til den enkelte biskop å bestemme hva som kan defineres som en forordnet gudstjeneste. Siden dette er et helt sentralt element i biskopens tilsyn med gudstjenestelivet i menighetene (Tjenesteordning for biskoper § 3), bør Bispemøtet utfordres til å arbeide videre med spørsmålet.

Høringstema 3: Justeringer i hoveddel I – Samling, ledd 1-8

Borg bispedømmeråd vil i det følgende gi sine synspunkter til de enkelte ledd i forslag til justert ordning for hovedgudstjenesten:

3a: Ledd 1 – Forberedelse, åpen kirke: Enig i intensjonen, men det er unaturlig å gjøre det til et absolutt påbud. Det bør stå: «Kirkerommet er normalt åpent en stund før gudstjenesten».

3b: Ledd 1 – Forberedelse, informasjon om gudstjenesten: Enig i forslaget. Det er positivt at rubrikken presiserer at man må velge mellom kort informasjon enten før inngangssalmen eller etter nådehilsen. Starten av gudstjenesten bør ikke være preget av for mye informasjon.

3c: Ledd 2 – Inngangssalme: Delvis enig i forslaget. Hvorvidt det oppfattes som naturlig å stå under første salme, vil i mange menigheter henge sammen med gudstjenestens karakter. Ved inngangsprosesjon med dåpsfølge vil dette være naturlig, men det kan gi en annen opplevelse ved gudstjenester uten dåp der det mange steder ikke er prosesjon og ofte færre mennesker til stede. Selv om det er gode grunner for at menigheten bør stå under inngangssalmen, bør det likevel ikke være obligatorisk. Borg bispedømmeråd foreslår derfor at rubrikken endres til at man normalt står under inngangssalmen.

Borg ungdomsråd er enig i forslaget om at menigheten skal stå under inngangssalmen.

Dette vil synliggjøre gudstjenestens karakter som en høytidelig handling.

3d: Ledd 3 – Hilsen: Delvis enig i forslaget. Hvis menigheten står under inngangssalmen er det naturlig at man setter seg etter hilsen. Hvis menigheten sitter under inngangssalmen, blir den sittende under hilsen. Det er positivt at rubrikken nå tydelig presiserer at man kan informere kort om gudstjenesten i forlengelsen av nådehilsen.

Høringsspørsmål 3.e: Er dere enig i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

Uenig i forslaget. Samlingsbønnen fungerer godt, både liturgisk, dramaturgisk og når det gjelder involvering.

Selve intensjonen med samlingen er at menigheten samles for Guds ansikt, og det som dypest sett uttrykker dette er bønnen. Samlingsbønnen fungerer også godt ved å skape økt fokus og konsentrasjon om gudstjenesten man skal feire. Derfor ivaretar samlingsbønnen et viktig liturgisk anliggende.

Et annet moment som taler for at samlingsbønnen bør være obligatorisk, er at syndsbekjennelsen er valgfri i samlingsdelen. Man kan da risikere at både samlingsbønnen

og syndsbekjennelsen bortfaller på dette punktet, og at det ikke er noe liturgisk ledd mellom nådehilsen og Kyrie. Dramaturgisk virker dette svært ulogisk.

Å gjøre samlingsbønnen til frivillig ledd vil også svekke den leke deltakelsen i gudstjenesten, siden bønnen ofte ledes av en medliturg eller leses høyt av hele menigheten.

3f: Ledd 4 – Syndsbekjennelse: Enig med at to mulige plasseringer for syndsbekjennelsen blir videreført. Det bør imidlertid fortsatt være adgang til å benytte det dobbelte kjærlighetsbud som innledning til syndsbekjennelsen, som er den sentrale bibelske oppsummering av Loven. Både dramaturgisk og liturgisk henger dette godt sammen med den påfølgende syndsbekjennelsen. Borg bispedømmeråd mener videre at løftesordet etter syndsbekjennelsen bør være obligatorisk. Det er et viktig teologisk prinsipp at så lenge man bekjenner synd, bør man også få tilsigelse (jf. skriftemålet). Borg ungdomsråd støtter bispedømmerådets vurdering.

3g: Ledd 6 – Kyrie: Enig i at Kyrie-leddet blir obligatorisk.

Et flertall på fem i Borg bispedømmeråd opplever at overgangen mellom Kyrie og Gloria er uten en klar indre sammenheng. Syndsbekjennelsen (og løftesordet) i ledd 4 er individuell, mens Kyrie-leddet i større grad retter fokus på den kollektive dimensjonen og kaoskreftene som rammer oss, menneskeheten og skaperverket og skaper eksistensiell usikkerhet og frykt. Den direkte overgangen fra Kyrie til Gloria blir dermed innholdsmessig problematisk og teologisk ulogisk. Vi ber derfor om at det blir vurdert å legge inn et løftesord mellom de to leddene, som for eksempel kan være: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile» (Mat 11,28). Strukturelt og innholdsmessig vil da Gloria-leddet bli et gjensvar på bønnen om miskunn og løftesordet fra Kristus. Hvordan løftesordet eventuelt skal utformes og uttrykkes liturgisk, må utredes nærmere.

Et mindretall på fire mener at dagens ordning der Kyrie etterfølges direkte av Gloria fungerer godt både liturgisk og strukturelt, og ønsker ingen endringer på dette punktet.

3h: Ledd 7 – Lovsang: Enig i forslaget.

3i: Ledd 8 – Dagens bønn: Uenig i at dagens bønn blir obligatorisk ledd. Borg bispedømmeråd mener at samlingsbønnen må være obligatorisk (se spørsmål 3.e), og det vil derfor kunne oppleves som en for tung start hvis også dagens bønn må bes under samlingsdelen. En mulig mellomløsning er at dagens bønn også kan benyttes som samlingsbønn, slik det er foreslått til punkt 4 i liturgien, og dermed økes tilfanget av samlingsbønner betydelig. Det er et godt pedagogisk grep at samlingsbønnen uttrykker noe av dagens tema for den enkelte søndag. Det er pr i dag bare utviklet bønner for 1.tekstrekke, og det må derfor prioriteres å formulere bønner også for de to andre tekstrekkene.

Høringssspørsmål 3j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?

Ingen øvrige kommentarer.

Høringstema 4: Justeringen i hoveddel II – Ordet, ledd 9-17

4a: Ledd 9 – Første lesning, og ledd 11 – Andre lesning: Uenig i forslaget. Borg bispedømmeråd ser ingen grunn til å ta bort «Gud være lovet» som menighetssvar der det er innarbeidet og fungerer godt. Det bør derfor være et alternativ, men ikke et obligatorisk ledd.

4b: Ledd 10 – Bibelsk salme: Enig i forslaget.

4c: Ledd 12 – Evangelium: Enig i forslaget. Et hallelujaomkved vil løfte frem evangelielesningen som sentral i gudstjenesten. Dette understrekes ved at det – som i forslaget – synges et kort vers som er konsentrert i formen, og ikke en ordinær salme. I tillegg til hallelujaversene i NoS 977 bør også 1977-liturgiens «Gud være lovet, halleluja, halleluja, halleluja» videreføres som alternativ. Dette verset har vist stor slitestyrke

4d: Ledd 13 – Preken: Delvis enig i forslaget. Forslaget til rubrikk om at «prekenen holdes fra prekestolen, lesepulten eller et annet sentralt sted i kirkerommet», gir imidlertid liten mening og oppleves som utydelig. Det er viktig å fastholde prekestolen som det sted der prekenen skal fremføres, samtidig som det gis anledning til fleksibilitet for ulike typer gudstjenester. Forslag til ny rubrikk er derfor: «Prekenen holdes normalt fra prekestolen». Borg ungdomsråd støtter forslaget til ny rubrikk der det tydeliggjøres at det er evangelieteksten man skal preke over.

4e: Ledd 14 – Credo: Bispedømmerådet er enig i at dette videreføres som nå.

Borg ungdomsråd mener at man også bør ha «Måne og sol» som et alternativ til den apostoliske og nikenske trosbekjennelsen. Denne salmen er velkjent og fungerer godt på gudstjenester for barn og unge.

4f: Ledd 15 – Salme: Enig i at dette videreføres som nå.

4g: Ledd 16 – Kunngjøringer: Enig i at dette videreføres som nå.

4h: Ledd 17 – Forbønn for kirken og verden: Det har vakt reaksjoner lokalt at det nye forslaget gir inntrykk av at det ikke lenger skal være mulig å kombinere bønnevandring med nattverd, der utdeling av brød og vin er en av stasjonene på bønnevandringen, slik 2011-liturgien la til rette for. Mange steder har dette blitt en innarbeidet og godt fungerende praksis, spesielt på gudstjenester for barn og unge. Det har trolig også bidratt til å senke terskelen for å motta nattverd.

Borg bispedømmeråd oppfatter imidlertid at man kan fortsette praksisen med vandring i kirkerommet, men at dette nå gis en annen struktur og skal skje i forbindelse med nattverden.

Borg bispedømmeråd er enig i at det nå blir tydeligere markert at forbønn og nattverd er to ulike elementer. Liturgisk handler bønn og forbønn om at vi gir våre bønner til Gud (sakrifisielt), og nattverden er en handling der vi mottar Guds gaver (sakramentalt). Dette kan bidra til å styrke både forbønnens og nattverdens plass i gudstjenesten. Videre er det en svakhet ved den praksisen som nå har utviklet seg at bønnevandringen hovedsakelig blir en individuell bønnevandring, der forbønn for kirken og verden svekkes.

Borg bispedømmeråd støtter derfor den tydeliggjøringen som nå foreslås, men ber samtidig om at det i veiledningen presist blir forklart hvordan dette praktisk kan gjennomføres uten at man mister de gode effektene som en aktiv bruk av kirkerommet har gitt i mange menigheter. Borg bispedømmeråd oppfatter det slik at dette i det foreliggende forslaget kan gjennomføres ved at man har en kort tematisk og felles bønn for kirken og verden i gudstjenestens forbønnsdel, og at man så legger til rette for at man kan bruke kirkerommet i full grad under nattverdfeiringen, med lystenning, dåpspåminnelse, m.m. Borg bispedømmeråd ber om at det gis en klarere veiledning om denne muligheten, som i stor grad vil svare på innvendingene som har kommet fra mange menigheter.

Høringsforslaget er imidlertid tilstrekkelig tydelig på at man kan kombinere forbønnsmodell 5 (Bønnevandring), med den nye nattverdbønn G, som er en sterkt forkortet nattverdliturgi.

Det er positivt at denne nå kan benyttes som en av de ordinære nattverdliturgi.

Borg bispedømmeråd mener at takkofferet bør inngå som en del av Ordets del og ikke nattverden, se kommentar til spørsmål 5.c.

Høringssspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

Ingen øvrige kommentarer.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III – Nattverd, ledd 18-21

5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverden stående eller knelende på alterringer/altersranken?

Det har de siste årene vært en økt bruk av intinksjon, særlig på gudstjenester for barn/unge, gudstjenester med mange dåp eller gudstjenester med stort fremmøte. Dette har både en praktisk og en pastoral begrunnelse, og er med å senke terskelen for nattverddeltagelse. Bruk av særkalk ved stående nattverd synes lite utbredt i Borg. De fleste menigheter varierer mellom nattverd ved kneling og intinksjon. Den nye liturgien bør la denne praksisen fortsette og overlate til den forrettende prest å vurdere når man skal benytte hvilken utdelingsform. Det bør normalt ikke være anledning til å kombinere intinksjon og nattverden ved kneling i samme gudstjeneste, siden dette kan gi inntrykk av et A- og B-lag.

5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått

Borg bispedømmeråd er uenig i forslaget, og ønsker å beholde begrepene «kalk» og «legeme» i nattverdliturgien. Denne begrepsbruken hviler på tunge tradisjonselementer, og flyter språklige bedre enn «beger» og «kropp».

Borg bispedømmeråd mener at man i den justerte liturgien bare skal ha anledning til å benytte 2011-versjonen av Herrens bønn. Det var fornuftig at man i 2011-liturgien gav muligheten til også å benytte den tidligere 1978/85-versjonen av Herrens bønn, men denne fleksibiliteten bør være en overgangsordning. De menigheter som av tungtveiende grunner ønsker å videreføre tidligere versjoner av Herrens bønn, kan søke biskopen om dispensasjon for dette.

Borg ungdomsråd mener det er inkonsekvent at man benytter både «legeme» og «kropp» i liturgien, og oppfordrer til at man bestemmer seg for ett av alternativene og gjennomfører dette. Som utdelingsord mener ungdomsrådet at man begrenser disse til ett alternativ og at dette bør være «Kristi kropp (eventuelt legeme), gitt for deg. Kristi blod, utøst for deg». Dette tildelingsordet gir en viktig innholdsmessig forklaring av nattverden. Ungdomsrådet mener også at man bør viderefører valgfriheten når det gjelder hvilken versjon av Herrens bønn den enkelte menighet ønsker å bruke.

5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke forbønnsdelen?

Et flertall i Borg bispedømmeråd, mot to stemmer, støtter ikke forslaget, og mener at takkofferet må inngå i Ordets del og knyttes til forbønnen. Flertallet mener det er teologisk problematisk at man knytter våre gaver gjennom takkofferet så tett sammen med Guds gaver i nattverden som det her foreslås. Det må derfor skilles tydeligere mellom gudstjenestens sakrifielle og sakramentale dimensjoner, jf. argumentasjonen til spørsmål 4.h om forholdet mellom forbønn og nattverd.

Mindretallet mener det er naturlig å understreke den liturgiske koblingen mellom vin, brød og takkoffer som en synliggjøring av at vi bærer fruktene av jorden og menneskenes arbeid frem for Gud. Denne sammenhengen var en etablert liturgisk ordning i kirken allerede på 300-tallet, der noen av offergavene ble benyttet til nattverdfeiringen mens diakonen delte ut resten til de fattige i menigheten. Slik ble det etablert en sammenheng mellom gaver som menneskene bærer frem for Gud, og Guds gaver til menneskene.

Etter flertallets oppfatning er det i en luthersk kirke mer naturlig å knytte forståelsen av dette til den lange kirkelige tradisjonen med å koble bønn og arbeid («ora et labora»). I St. Benedikts klosterregel er dette begrepsparet koblet til en dyp sammenheng mellom kontemplasjon/forbønn og handling. Det er ikke Gud som skal ha takkofferet, men verden og menneskene som bor her, og som kirken ber for i gudstjenesten. Dermed hører takkofferet etter flertallets oppfatning både teologisk og liturgisk sammen med Ordets del, knyttet til forbønnen. Det er svært uheldig hvis det i liturgien gis inntrykk av at Guds gaver i nattverden er et gjensvar på våre gaver i takkofferet, særlig i vår prestasjonspregede kultur. I frelsens sak bringer vi ingenting til Gud, og slett ikke for å få noe tilbake!

Vi har de siste årene sett en stor økning i antall menigheter som har innført digitale betalingsløsninger (Vipps, m.m.) når man skal samle inn takkofferet. Dette er nødvendig og på mange måter positivt, men krever samtidig en generell gjennomtenkning når det gjelder hvordan dette kommuniseres og gjennomføres i rammen av en gudstjeneste. Borg bispedømmeråd oppfordrer Kirkerådet til å arbeide videre med utfordringene dette reiser med sikte på en veiledning til menighetene.

5d – Ledd 19: Takksigelse og bønn: Borg bispedømmeråd er uenig med Kirkerådets forslag, og støtter Nemnd for gudstjenestelivs presisering om at liturgen skal vende blikket mot elementene og ikke primært mot menigheten. Dette er en god tydeliggjøring av at nattverdets sentrum er den korsfestede og oppstandne Kristus slik han kommer til oss i vin og brød.

5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringsforslaget?

Se kommentarer til nattverdbønnene under punkt 6.

Borg bispedømmeråd mener at fredshilsen må være obligatorisk, noe som er med å understreke nattverdsmåltidet som en fellesskapshandling. Det utvidede fredshilsen der menigheten hilser hverandre med håndtrykk, bør imidlertid være valgfri.

Borg ungdomsråd mener at fredshilsen bør være obligatorisk. Nattverden er ikke bare en individuell handling, men også en fellesskapshandling.

5f: Ledd 21 – Måltidets avslutning: Enig i de mindre endringene som foreslås.

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønner.

6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene?

Nattverdbønn B: Borg bispedømmeråd mener at man bør beholde omtalen av Kristus som «din sønn», slik det ble foreslått i en tidligere behandling i NFG, og ikke «din tjener» som det legges opp til i nåværende forslag. At Kristus omtales som Guds sønn er med å tydeliggjøre inkarnasjonen og realpresensen, og er særlig viktig i en nattverdliturgi. I bibelsk terminologi knyttes begrepet «tjener» hovedsakelig til menneskers tjeneste for Gud og hverandre (jf. 2Kor 4,5: «Vi forkynner ikke oss selv, men Jesus Kristus som Herre og oss som tjenere ...»). Nattverdbønn G: Det er positivt at man nå foreslår en ny og kort nattverdbønn som man også kan benytte i gudstjenester med mange dåp. Det har i den nåværende ordningen vært en utfordring at man ikke har noen godkjent forkortet nattverdliturgi som kan benyttes på bl.a. gudstjenester med mange dåp. Det har i praksis ført til at det på grunn av tidsaspektet har vært vanskelig å feire dåp og nattverd i samme gudstjeneste.

Høringstema 7: Justeringer i hoveddel IV – Sendelse, ledd 22-25

7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til sendelsen?

Ledd 22 – Salme: Enig i forslaget. Selv om bispedømmerådet mener at det bør være valgfritt om man ønsker å stå under inngangssalmen, er det naturlig at menigheten står under slutningssalmen siden man uansett skal reise seg under velsignelsen.

Ledd 24 – Utsendelse: Borg bispedømmeråd mener man bør beholde muligheten til å formulere andre eller egne utsendelsesord enn de fire som foreslås i liturgien. Dette vil gi en nødvendig fleksibilitet for den enkelte gudstjenestes særpreg.

[Lagre]

Orienteringssaker

Saksnr.	Arkivsak	Tittel
33/18	17/01967-15	Orienteringssaker Borg BDR 10.04.2018

Ingen saker ble lagt frem til orientering.

Referatsaker

Saksnr.	Arkivsak	Tittel
34/18	17/01967-16	Referatsaker Borg BDR 10.04.2018
1	17/00843-13	Referat fra møte i SMM Borg 18.01.18
2	17/00842-4	Referat fra møte i Bibelselskapskomiteen i Borg 14. mars
3	18/00478-5	Referat fra prostemøte 15.mars 2018

Vedtak

De fremlagte sakene tas til etterretning.

Neste møte i Borg bispedømmeråd er berammet til onsdag 13.juni 2018.